

สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

THE ACHIEVEMENT IN MANAGEMENT OF THAI SANGHA OF THE NATIONAL OFFICE OF BUDDHISM

วิเชียร เส้นทอง บุญตัน ดอกไธสง บุญเรือง ศรีเหรียญ และวิทยา เจียรพันธ์
Wichian Senthong, Boonton Dockthaisong, Boonrueng Sriharun,
and Wittaya Jiaraphan

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยฯ และ 3) เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยฯ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพผลการวิจัย พบว่า

1. สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลของการบริหารจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ 2) ด้านการปฏิบัติธรรม 3) ด้านการเผยแผ่ธรรม 4) ด้านการปกครองคณะสงฆ์และ 5) ด้านการบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรือศาสนสถาน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกอบด้วย ด้านการมีแผนงาน ด้านการจัดการองค์กร และด้านการให้ความร่วมมือ โดยปัจจัยทั้ง 3 ร่วมกันมีผลต่อความผันแปรของสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร้อยละ 54.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ถ้าจะทำให้สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญต่อบัณฑิตที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย ด้านการมีแผนงานด้านการให้ความร่วมมือ สำหรับด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอและทั่วถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรขอความร่วมมือโดยการทำบันทึกข้อตกลงเพื่อความเข้าใจร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the Thai Sangha achievement in Management of the National Office of Buddhism 2) study the factors affecting Thai Sangha achievement in Management and 3) recommend strategies in managing and improving the Thai Sangha Result - Based Management using mixed research methodologies.

1) It was found that the effectiveness of Thai Sangha achievement in Management of the National Office of Buddhism was moderately on average. The results were shown in a descending order-Sangha Education's achievement in Management, Meditation Course, propagation, Sangha Administration and Monastery's renovation and restoration respectively.

2) The findings further revealed that the factors affecting Thai Sangha achievement in Management of the National Office of Buddhism in terms of job planning, organization management, and cooperation can hypothesize the factors affecting Thai Sangha achievement in Management of the National Office of Buddhism with a statistically significance level at 0.5.

3) The research also found that if the National Office of Buddhism increased its job planning and cooperation, it could achieve better results in managing the Thai Sangha. The National Office of Buddhism should propose its plan to the Supreme Sangha Council of Thailand. The National Office of Buddhism and should also sign an MOU with the Local Administration Organizations to acquire more budgets.

คำสำคัญ

สัมฤทธิ์ผล การบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ความสำคัญของปัญหา

ระบบการบริหารจัดการภาครัฐของไทย มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ตั้งแต่ พ.ศ. 2481-2484 ที่จ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน พ.ศ. 2485-2489 ปฏิรูประบบราชการโดยปรับกฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์ พ.ศ. 2490-2529 มีการขยายตัวโครงสร้างส่วนราชการ และจำนวนข้าราชการ พ.ศ. 2530-2539 ที่เรียกกันว่ายุคสมองไหล มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ภาครัฐต้องส่งเสริมการลงทุน และงานบริหารบุคคล พ.ศ. 2540-2552 ยุคข้าราชการ จีเอ็มโอ ภาครัฐได้นำเอาระบบและเครื่องมือด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ (นิสดารักษ์ เวชยานนท์, 2553)

ระหว่างปีดังกล่าว มีการตราพระราชบัญญัติ ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 5 ปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบราชการหรือกล่าวว่าเป็นการขยายโครงสร้างราชการ เช่น เพิ่มกระทรวงจาก 14 กระทรวง เป็น 20 กระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545)

กล่าวเฉพาะปฏิรูประบบราชการล่าสุด (พ.ศ. 2545) ถือว่า นำระบบราชการเข้าสู่ความเป็นราชการยุคใหม่ โดยใช้กรอบแนวคิด หลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ หรือตัวแบบบริหารจัดการนิยม เป็นต้น ยุคนี้เน้นการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ ความสามารถในการแข่งขัน การบริหารแบบเอกชน การจัดการองค์กรขนาดกะทัดรัด มีวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป อาทิ ยกระดับความสามารถและสร้างประสิทธิภาพโดยรวมของหน่วยราชการ เพื่อให้รัฐสามารถนำบริการที่ดีมีคุณภาพสู่ประชาชน มีระบบการทำงาน และบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงเท่าเทียมกับมาตรฐานสากล

การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ มีเป้าหมายใหม่ โดยให้ความสำคัญกับ สัมฤทธิ์ผล (Achievement) ของผลลัพธ์ (Outcomes) ที่จะต้องเกิดขึ้นในระดับบุคคลและระดับองค์การ

ผลลัพธ์ (Outcomes) ถูกจัดลำดับความสำคัญเป็นอันดับแรก ผลลัพธ์ เกิดขึ้นนำไปสู่การบริหารจัดการการเงิน บุคลากร และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยหวังว่าภายหลังการประเมินผลดังกล่าวจะพบกับความสำเร็จ (จุมพล หนิมพานิช, 2553)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นองค์กรภาครัฐสายพันธุ์ใหม่ที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545) ที่มีโครงสร้างขององค์การเพื่อสัมฤทธิ์ผลในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ในด้าน 1) การศึกษาคณะสงฆ์ 2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 3) การปฏิบัติธรรม 4) การบูรณปฏิสังขรณ์ และ 5) การปกครองคณะสงฆ์ อาศัยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยที่สามารถวัดได้ ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามที่กำหนดในพันธกิจ และวิสัยทัศน์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยเฉพาะประเด็น 1. สัมฤทธิ์ผลทั้ง 5 ด้านของการบริหารจัดการฯ 2. ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการฯ และ 3. เพื่อค้นพบข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการพระพุทธศาสนาและสังคมไทยในอนาคต

โจทย์วิจัย /ปัญหาวิจัย

1. สัมฤทธิ์ผลของการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยอยู่ในระดับใด
2. มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
3. เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2556

2. ขอบเขตด้านประชากร กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง ในองค์การที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา จำนวน 27 รูป/คน ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บจากผู้บริหารระดับรองอธิการบดี รองอธิการบดีประจำวิทยาเขต รองคณบดี รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พุทธศาสนิกชน รวมทั้งสิ้น 130 คน โดยใช้เทคนิคการกำหนดตัวอย่าง ของเคร์คซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (อ้างถึงใน เทพศักดิ์ บุญยรัตนพันธุ์, 2550)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นศึกษาสัมฤทธิ์ผล 1) ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ 2) ด้านการเผยแผ่ธรรม 3) ด้านการปฏิบัติธรรม 4) ด้านการบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรือศาสนสถาน และ 5) ด้านการปกครองคณะสงฆ์

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ กระบวนการบริหารจัดการ POSDCORB (Gulick & Lyndall, 1937) และการให้ความร่วมมือ (Cooperation) ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การศึกษาคณะสงฆ์ 2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 3) การปฏิบัติธรรม 4) การบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรือศาสนสถาน และ 5) การปกครองคณะสงฆ์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยผสม (Mixed Method Research) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากกลุ่มประชากรที่กล่าวถึงแล้วนั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Multiple Regression Stepwise)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของข้อมูลผู้วิจัยใช้แนวทางของเบสต์ (Best, 1981) เป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีระดับสัมฤทธิ์ผลหรือระดับความสำเร็จของการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

- 3.51-4.50 หมายถึง มีระดับสัมฤทธิ์ผลหรือระดับความสำเร็จของการบริหารอยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง มีระดับสัมฤทธิ์ผลหรือระดับความสำเร็จของการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง มีระดับสัมฤทธิ์ผลหรือระดับความสำเร็จของการบริหารอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง มีระดับสัมฤทธิ์ผลหรือระดับความสำเร็จของการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 5 ด้าน พบว่า สัมฤทธิ์ผลในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ด้านที่มีอันดับสูง คือ การศึกษาของคณะสงฆ์ การปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่ธรรม เป็นต้น ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 5 ด้าน

ที่	รายการ	ระดับสัมฤทธิ์ผลของการบริหารฯ		
		$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	ความหมาย
1	ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์	3.37	0.63	ปานกลาง
2	ด้านการเผยแผ่ธรรม	3.20	0.71	ปานกลาง
3	ด้านการปฏิบัติธรรม	3.36	0.55	ปานกลาง
4	ด้านการบูรณปฏิสังขรณ์วัด	3.11	0.83	ปานกลาง
5	ด้านการปกครองคณะสงฆ์	3.17	0.85	ปานกลาง
	รวม	3.24	0.65	ปานกลาง

ส่วนผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ พบว่าตัวพยากรณ์กระบวนการบริหาร POSDCORB ด้านการมีแผนงาน (X1) ด้านการจัดการองค์การ (X2) และด้านการให้ความร่วมมือ (X8) มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และใช้พยากรณ์สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีประสิทธิภาพการพยากรณ์อยู่ที่ 0.523 นั่นคือตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ตัว ได้แก่ กระบวนการบริหาร POSDCORB ด้านการมีแผนงาน (X1) และด้านการให้ความร่วมมือ (X8) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร้อยละ 52.3 โดยโดยตัวแปรที่เข้าทำนายเป็นลำดับแรก คือ ด้านการมีแผนงาน (X1) (beta เท่ากับ .026) รองลงมา คือ ด้านการให้ความร่วมมือ (X8) (beta เท่ากับ .028) และถ้าทราบค่าของตัวพยากรณ์ สามารถคาดคะเนค่าของสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยใช้ตัวแปรพยากรณ์อิสระพยากรณ์ตัวแปร Y (สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) โดยใช้วิธีการ Stepwise

โมเดล	ตัวพยากรณ์	B	S _b	Beta	T	p
1	X1 $R^2 = 0.477$ ค่าคงที่ = .027	0.041	0.004	0.691	10.813*	.000
2	X1 X8 $R^2 = 0.523$ ค่าคงที่ = .021	0.026 0.028	0.006 0.008	0.433 0.335	4.501* 3.484	.002
3	X1 X8 X2 $R^2 = 0.548$ ค่าคงที่ = .009	0.017 0.026 0.012	0.007 0.008 0.005	0.282 0.314 0.231	2.559 3.327 2.641	.248

จากการวิจัยที่ผ่านมาและข้อค้นพบ สามารถสรุปได้ว่า

1. สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลของการบริหารสูงสุดในกลุ่มจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ 2) ด้านการปฏิบัติธรรม 3) ด้านการเผยแผ่ธรรม 3) ด้านการปกครองคณะสงฆ์และ 4) ด้านการบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรือศาสนสถาน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ระบุว่า ในภาพรวมมีสัมฤทธิ์ผลกว่าเมื่อครั้งสังกัด กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เพราะพิจารณาจากปริมาณงาน อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ครอบคลุม กว้างขวางทั่วถึงภายในประเทศและต่างประเทศ มีผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน ประสานงานดูแลพุทธศาสนิกชน 60 กว่าล้านคน ประจำอยู่ทั่วทุกจังหวัด

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือกระบวนการบริหาร POSDCORB ทั้ง 7 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ใช้วิธีสเต็ปไวส์ (Stepwise) พบว่ากระบวนการบริหาร POSDCORB ด้านการมีแผนงาน (X1) ด้านการจัดการองค์กร (X2) และด้านการให้ความร่วมมือ (X8) มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และใช้พยากรณ์สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แต่ละด้าน พบว่า ด้านการเงินมีความสัมพันธ์สูงสุดแตกต่างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่พบว่า คนหรือทีมงาน มีความสัมพันธ์ต่อสัมฤทธิ์ผลเป็นอันดับสูงสุด และงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทย ในลำดับถัดมา

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ใช้วิธีการสเต็ปไวส์ (Stepwise) พบว่า ถ้าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้เพิ่มกระบวนการบริหาร POSDCORB ด้านการมีแผนงาน 1 หน่วย คาดว่าจะมีสัมฤทธิ์ผลของการบริหารเพิ่มขึ้น 0.433 คะแนน ($B=0.433$) และถ้าได้เพิ่ม ด้านการให้ความร่วมมือขึ้น 1 หน่วย คาดว่าจะมีสัมฤทธิ์ผลของการบริหารเพิ่มขึ้น 0.335 คะแนน ($B=0.335$) สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรเสนอแผนทั้ง 5 ด้านต่อมหาเถรสมาคม ส่วนด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอและทั่วถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรขอความร่วมมือโดยการทำบันทึกข้อตกลงเพื่อความเข้าใจร่วมกัน (MOU) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดที่สามารถกระทำได้ ส่วนความร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนในละแวกวัด ถือเป็นจารีตประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติที่ประพฤติปฏิบัติกันอยู่แล้ว

อภิปรายผล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพและ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเพื่อการวิจัยไว้ 2 ข้อและจะได้อภิปรายผลเพื่อคำถามเพื่อการวิจัยในแต่ละข้อตามลำดับ ดังนี้

1 สัมฤทธิ์ผลของการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยอยู่ในระดับใด

จากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทั้ง 5 ด้านมีสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับปานกลาง โดยใช้เกณฑ์กำหนดระดับสัมฤทธิ์ผลตามแนวทางของเบสต์ (Best, 1981) เป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังได้กล่าวแล้ว

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า สัมฤทธิ์ผลทั้ง 5 กิจกรรมอยู่ที่ระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) พบว่าให้คะแนนสัมฤทธิ์ผลที่ 75 เปอร์เซนต์ โดยให้เหตุผลว่า ยังมีหลายสาเหตุที่ยังไม่สามารถให้เต็ม 100 เปอร์เซนต์ได้ เพราะต้องพัฒนาการบริหารจัดการภายใน ยุทธศาสตร์มาตรฐานคนพัฒนาไอเดีย ให้ทันสมัย ให้มีเชิงรุกมากขึ้น การพัฒนา 4 M (Man Money Material Management) เป็นเรื่องเร่งด่วน โดยเฉพาะคน คนหรือผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเก่ง ต้องรู้จักการหาเงิน วิถีหาเงิน ทางงบประมาณ เพราะโครงการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน มักทำแต่โครงการหรือกิจกรรมเล็กๆ ไม่ค่อยโดดเด่น เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2549) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสังคมไทย : ศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้เรียนธรรมศึกษาทุกระดับช่วงชั้นที่พบ สัมฤทธิ์ผลการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเพราะอุปสรรคใหญ่ของสัมฤทธิ์ผลก็คือ 1) งบประมาณไม่เพียงพอ 2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน 3) ขาดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน 4) ขาดการประสานงานและประชาสัมพันธ์

สรุปได้ว่า สัมฤทธิ์ผลในข้อนี้ มีระดับผลสัมฤทธิ์ไม่ถึงระดับมาก ตามระดับที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แต่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับปานกลางเท่านั้น จึงเป็นการตอบโจทย์วิจัยที่ว่า สัมฤทธิ์ผลของการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยอยู่ในระดับใด จากการศึกษาเชิงปริมาณ

พบว่าการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 5 ด้านในภาพรวมมีระดับสัมฤทธิ์ผลหรือระดับความสำเร็จของการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทย

จากกระบวนการบริหารทั้ง 2 กลุ่มประกอบไปด้วย POSDCORB และกระบวนการให้ความร่วมมือ (Cooperation) โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) วิธีการ Stepwise พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรต้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.498 ถึง 0.814 โดยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แต่ละด้าน พบว่าสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับกระบวนการบริหาร POSDCORB ด้านการเงิน มีความสัมพันธ์สูงสุด

สรุปได้ว่า จากกระบวนการบริหารทั้ง 2 กลุ่ม รวม 8 กระบวนการ ด้านการเงินที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์หรือความมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการครั้งนี้ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อค้นพบจากผู้ใช้ข้อมูลสำคัญที่เป็นพระภิกษุและผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่า Man หรือมนุษย์ หรือบุคคลซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในด้านทีมงาน มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทย

จากการใช้ กระบวนการ POSDCORB และการให้ความร่วมมือ ในการศึกษาโดยใช้วิธี Stepwise ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรต้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.498 ถึง 0.814 โดยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แต่ละด้าน พบว่า สัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับกระบวนการบริหารด้านการเงิน มีความสัมพันธ์สูงสุด จึงสรุปได้ว่า ด้านการเงินหรืองบประมาณ (Budgeting) มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้พบตัวแปรที่สำคัญและสามารถนำมาเป็นกรอบในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ ซึ่งผู้วิจัยจะแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารจัดการเชิงนโยบายระดับชาติ

1) มหาเถรสมาคม ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายให้ผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ในการนำกระบวนการบริหาร POSDCORB มาปฏิบัติอย่างจริงจัง อันจะส่งผลถึงสัมฤทธิ์ผลในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในอนาคต

2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ส่วนกลาง อาจนำเอาผลวิจัยที่พบในครั้งนี้ เสนอต่อมหาเถรสมาคมเพื่อนำมากำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในทุกด้าน

3) มหาเถรสมาคมโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อาจนำเอาประเด็นเรื่องงบประมาณมาหารือกันหรือตั้งเป็นวาระแห่งชาติ และกำหนดเป็นนโยบายเพื่อขอรับการสนับสนุน งบประมาณจากภาครัฐหรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชนและพุทธศาสนิกชนทั่วไป

4) มหาเถรสมาคม อาจกำหนดเป็นนโยบายในการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ บริหารงานเชิงรุก เข้ามาสนองงานมหาเถรสมาคม โดยอาจเปิดกว้างให้บุคคลภายนอกที่เป็นนักบริหารมืออาชีพเข้ามา โดยมีกระบวนการในการสรรหาหรือคัดเลือกอย่างเป็นระบบ โปร่งใสและตรวจสอบได้ และให้เป็นอิสระจากการครอบงำทางการเมืองหรือระบบราชการ ให้เป็นอิสระสมกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งสำนักงานแห่งนี้ ที่สำคัญควรเปลี่ยนทรศนะที่ผู้บริหารต้องมาจากบุคคลภายในและมาตามสายงานเท่านั้น เพราะหากบุคคลภายในและตามสายงานไม่มีความรู้ความสามารถทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ก็ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้ได้มา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารจัดการในระดับปฏิบัติการ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการนำผลไปสู่ระดับปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

1) มหาเถรสมาคมและผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ระดับสูง ควรนำกระบวนการบริหาร POSDCORB มาปรับเป็นกรอบในการบริหารจัดการ ในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่แต่ละหน่วยงานในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีภารกิจในด้านนั้นๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2) มหาเถรสมาคมและผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรนำกระบวนการดังกล่าวมาปรับให้เป็น วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และค่านิยมหลักของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมพุทธ และสังคมไทย

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)จำนวนมากให้น้ำหนักหรือความสำคัญในการบริหารจัดการไปที่ เรื่อง

งบประมาณที่ได้รับ และมีจำกัดประเด็นสำคัญว่าจะทำอย่างไรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยบังคับบัญชาของมหาเถรสมาคมจะจัดการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และพุทธศาสนิกชน รวมถึงผลักดันให้ฝ่ายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง กับศาสนสมบัติที่ธรณีสงฆ์ เป็นต้น ดูแล จัดเก็บผลประโยชน์ของแต่ละวัดและนำมาจัดตั้ง เป็นกองทุนหรือธนาคารที่สุดแท้จะเรียกชื่อ ให้ผู้รับผิดชอบสามารถเบิกจ่ายสนับสนุน กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ทุกด้าน โดยไม่ต้องให้ผู้ปฏิบัติงานต้องกังวลกับงบประมาณ ที่จะต้องจัดหาเอง โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติอาจเสนอแนวคิดนี้ต่อที่ประชุม มหาเถรสมาคม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการทำวิจัยใน ประเด็นต่อไปนี้

1) ควรมีการศึกษา SWOT โครงสร้างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดถึงอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร ทุกระดับ ทุกภาคส่วน (ส่วนกลางและภูมิภาค) ตลอดจนความสัมพันธ์เชิงอำนาจหน้าที่ระหว่างผู้บริหารสำนักงาน ฯ และมหาเถรสมาคม ว่าควรมีการปรับปรุงโครงสร้าง องค์กรและผู้บริหารอย่างไรบ้าง

2) ควรมีการศึกษารูปแบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ทุกระดับ เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ใน การปฏิรูปองค์การ

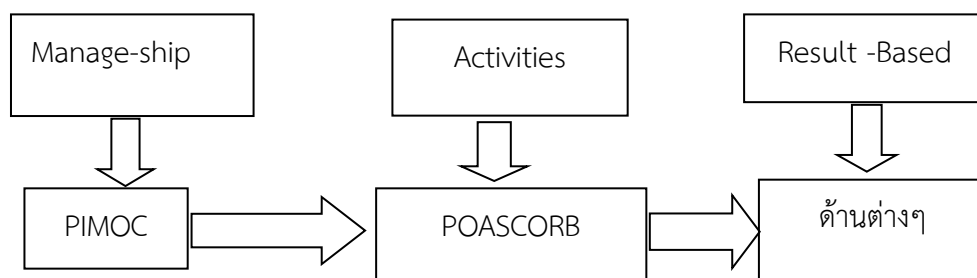
3) ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์ที่เข้มแข็งในการจะผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลาง การศึกษาพระพุทธศาสนาในกลุ่มประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

4) ควรมีการศึกษารูปแบบการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้งส่วนกลางและภูมิภาคโดยอาจเปิดโอกาสให้มีการแสดง วิสัยทัศน์ต่อมหาเถรสมาคม รวมถึงให้รัฐมนตรีที่จะเข้ามาดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติต้องแสดงวิสัยทัศน์ต่อที่ประชุมมหาเถรสมาคม และมีการลงคะแนนทางลับ และคะแนนที่ได้ต้องเกินกึ่งหนึ่งของกรรมการมหาเถรสมาคมหรือถ้าจะให้ดีกว่านั้น ก็เปิด ให้คณะสงฆ์ระดับผู้ปกครอง (เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาส) มีส่วนในการคัดเลือกด้วยก็น่าจะเป็นเรื่องที่เหมาะสม

ทั้งนี้ ผู้จะดำรงตำแหน่งผู้บริหาร อาจเป็นคนนอกที่ไม่ใช่ข้าราชการประจำก็ได้ แต่มีความเข้าใจและมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์การ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ)

5) ควรมีการนำทฤษฎี PIMOC (Manage-Ship ภาวะผู้บริหาร) มากำหนดเป็น ตัวแปรอิสระ (คุณลักษณะผู้บริหาร) เพื่อศึกษาถึง POASCORB (ผลจากการปฏิบัติ)

และสัมฤทธิ์ผลของการบริหารซึ่งอยู่ในรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการนำเอาทฤษฎี PIMOC มาใช้ในการวิจัยร่วมกับทฤษฎี POASDCORB

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2549). การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสังคมไทย : กรณีศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้เรียนทุกระดับชั้น. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). พระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน. 45(2). สืบค้นจาก [www. http://www.krisdika.go.th/wps/portal/general](http://www.krisdika.go.th/wps/portal/general)
- จุมพล หนิมพานิช. (2553). การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ หลักการ แนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย. ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์. (2550). เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง. นนทบุรี: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิสตาร์ เวชยานนท์. (2553). การเปลี่ยนแปลงในรอบศตวรรษของการบริหารงานบุคคล Personnel Management in the Thai Public Sector The Changing throughout the Century. เอกสารการสัมมนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี 2553. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) วันที่ 27 มิ.ย. 56 และวันที่ 8 ส.ค. 56

Best, John W. (1981). **Research in education**. (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Luther, Gulick. & Urwick, Lyndall. (1937). **The papers on the Science of Administration**. New York: Institute of Public Administration.